

RUDAR

••• Glasilo slovenskih rudarjev •••

Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrti četrtlet v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krone, za pol leta 2 kroni in za četrt leta 1 krono. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo lista je v Zagorju ob Savi.

Strokovni razredni boj.

V živem spominu je še velikanski gospodarski boj na Angležkem. Ta ogromni gospodarski boj pa je značilen zlasti še v enem oziru. Kakor dolgo je trajal ta boj, so morali priznati vsi angleški meščanski listi, da kaj podobnega še ni doživela Angležka, da se podobni boji še niso bojevali v angleškem strokovnem gibanju. Na Angležkem je dolgo časa trajala doba nekakega miru med delavci in podjetniki, vsi razpori so se poravnali potom kolektivnih pogodb. Naenkrat pa se je ta mir zrušil in na njega mestu je zadirjal ogromen gospodarski boj, ki je rodil v vrstah delavstva in podjetništva tako odporno silo, kakor je že dolgo vrsto let nismo videli v tej deželi.

Kakor se tudi zdi marsikomu ta pojav čudovit in nerazumljiv, vendar ima prav malo neumljivega na sebi. Najlepša doba angleškega gospodarskega razvoja je v dobi, ko druge države še niso mislile na to, da bi se industrijalno in trgovsko razvijale. Kot prva dežela modernega kapitalizma je uživa Angleška vse prednosti nemejenega gospodarstva na svetovnem trgu. V to dobo prvega razcvita angleške industrije in trgovine segajo tudi prvi gospodarski boji angleškega proletarijata, ki je tudi hotel biti deležen ogromnega bogatstva angleške podjetniške kaste. In kakor povsod, moral si je tudi angleški proletarijat izprva pripraviti pot svobodnega gibanja in neoviranega strokovnega dela. Boj proti prepovedi svobodnega gibanja in združevanja je zahteval od angleškega delavstva izredno mnogo moči in vztrajnosti in zgodovina Angleška je noter v drugo polovico devetnajstega stoletja polna raznovrstnih ovir, s katerimi se je šikaralo angleško delavstvo. Da so se končno le premagale vse ovire, se ima angleško delavstvo seveda v prvi vrsti zahvaliti svoji lasti moči in vztrajnosti, veliko pa mu je tudi koristila samostojnost angleškega narodnega gospodarstva. Angleška industrija namreč nikakor ni mogla trajno prenašati plačilnih bojev in stavk, ki so si sledile druga za drugo. In tako se je zgodilo, da so se podjetniki rajše pomirili z delavstvom z razmeroma cenim mirom, kakor pa da bi trpeli neprestano velike vojne stroške.

To spoznanje angleškega podjetništva pa je rodilo tisto mirno dobo, kjer so se angleški podjetniki rajše mirno pobotali z delavstvom in mu več ali manj dovolili njega zahteve kakor da bi z neprestanimi boji ovirali razvoj svoje industrije. To pa se je izpremenilo, ko Angležka ni bila več edina gospodovalka na svetovnem trgu, ampak je dobila v Nemčiji in Ameriki nevarni konkurentinji. Tu se ni pojavilo samo vedno večje poudarjanje potrebe varstvene carine, katera misel je tudi na Angležkem, v deželi popolnoma svobodne trgovine, dobivala vedno več pristašev in jih še dobiva, ampak tudi staro sovraštvo proti strokovnemu gibanju se je pričelo vedno živjeje javljati. Že pred leti se je pokazalo to sovraštvo v nekem članku vodilnega Angleškega lista „Times“; v tistem članku so se namreč označile zahteve strokovnih organizacij za nevarne konkurenčni zmožnosti angleške industrije. V tem trenutku se je tudi razgalila duša angleške buržoazije, ki je v tem oziru enaka buržoaziji vsega sveta: Kakor hitro vidi buržoazija svoj dobiček v najmanjši nevarnosti tedaj se postavi proti sleherni delavski zahtevi. In tako je prišlo, kar se je polagoma pripravljalo in je končno moralo priti:

prišel je čas, ko je podjetništvo pokazalo vse svoje staro sovraštvo proti delavstvu in njega zahtevam. Ta preobrat za angleškega delavca ni prišel nepričakovano; na raznih strokovnih kongresih zadnjih let smo često čuli krepke opozicionalne glasove, ki so se obračali proti zaspčnosti in neživahnosti angleškega strokovnega gibanja. Toda opozicija je ostala v manjšini. Priti je moral šele ogromni gospodarski boj, da je odprl vsem dvomljivcem oči. Kajti v tem ogromnem gospodarskem boju nismo videli samo, kako se je izkazala stara moč in vztrajnost angleškega proletariata, ampak videli smo tudi, kako je zopet stopilo na dan vse staro sovraštvo angleškega podjetništva do delavstva, sovraštvo, ki celo ni hotelo priznati strokovnih organizacij. In zelo poučno je, da je ta stavka popolnoma v nasprotju z znano angleško hladnokrvnostjo izbruhnila nenadoma, brez pripravljanja. Tako se je najjasnejše pokazala vsa ostrost razrednih nasprotij, ki se jih je podolgih letih zopet nenadno zavedel angleški delavec. Na vsak način je to pričetek nove dobe v angleškem strokovnem gibanju.

Dolgo časa so se na Angležkem razredna nasprotstva umetno prikrivala, toda nepričakovano je prišel dan, ko se je izkazala stara resnica, da se razredna nasprotstva ne dajo premostiti. Tu delavstvo — tam podjetništvo. To dvoje nasprotin si razredov in med njima ne more biti drugega kakor boj, neizprosni boj do odločitve. To je dvoje nasprotnih si razredov in med njima ne more biti drugega kakor boj, neizprosni boj do odločitve. To je zdaj jasno spoznalo tudi angleško delavstvo, tisto angleško delavstvo, ki se je dalo tako dolgo varati z mislijo miru med delavstvom in podjetništvom. Tudi Angležka stopa v dobo novih in trdih bojev, ki jih bodo morali bojevati delavci z vsemi silami političnega in strokovnega gibanja.

Bogatstvo in siromaštvo!

Ko je bil kapitalizem še mlad in so se proti njemu delavske mase prvokrat spuntale, so angleški nacionalni ekonomski skušali delavce pomiriti in potolažiti z naukom, da je njih beda neizogibna, da se njih trpljenje pri najboljši volji ne da odpraviti, češ da je narava sama obsodila večino človeštva na dosmrtno lakoto in trpljenje; bog sam, ustanovitelj sveta da je hotel tako. Angleški duhovnik Malthus je takrat v debelih knjigah dokazoval, da se ljudje po naravnem (prirodnem) zakonu mnogo hitreje množe nego pa rastline in živali, ki tvorijo hrano človeka, zmiraj da je preveč ljudi na zemlji in za tegadelj ne more nikakor biti drugače, nego da večina ljudi strada. Tedaj je samo eno sredstvo, da se beda olajša: ljudje morajo skrbeti, da se njihovo število prehitro ne množi. Siromak naj se ne dotika svoje žene in ne spravlja otrok na svet. Potem da se bo ljudem boljše godilo.

Nauk angleškega duhovnika seveda med delavci nikoli ni imel mnogo pristašev. Delavci so videli, kako so bogataši razsipali in brezskrbno uživali, pa so se opravičeno povpraševali, kako da je mogoče, da živijo eni v preobilici, ako beda drugih izvira samo iz tega, da daje

*) Ta zanimivi članek je prinesla dunajska „Arbeiterzeitung“. Ker je vreden, da tudi slovenski rudarji razmislijo o njegovi vsebini, smo ga prosto prevedli za naš list. Uredništvo.

baje narava človeštvu premalo kruha in mleka. Delavci so slišali, da je isti Malthus, ki je bedo ljudskih mas zvrčal na skopost narave, istočasno učil, da brez kapitalistov in zemljiških veleposestnikov, brez dvorjanov in duhovnikov, brez lakavej in vlačug, družba ne bo mogla obstajati, ker da industrija ne bi našla odjemalcev za svoje blago, zadušila da bi se v preobilju svojih izdelkov, ako ne bi bilo razredov, ki kupujejo in uživajo, ne da bi kaj delali in ne da bi sami kaj prodajali. Seveda se ni našla nobena delavska žena, ki bi verovala bogokletnemu nauku angleškega popa, da bi bil bog blaženstvo materinstva ustvaril samo kot privilegij posedujočih, kot predpravico bogatih. Saj ve vendar vsakdo, da prinaša vsak otrok na svet ne samo ust, ki kriče po hrani, marveč tudi dvoje rok, sposobnih za delo. In kako bi bilo potem mogoče, da bi vsled naraščanja njihovega števila postajali ljudje siromašnejši, ko ima vendar sleherni delavec moči dovolj, da preživi ne samo sebe, temveč ustvarja bogastvo tudi za tiste, ki sicer ne delajo nič, ki pa vendar vlečejo dobiček iz njegovega dela?

Toda ne samo delavci so se upirali nauku angleškega popa. Cesar potrebuje vojakov, fabrikant in zemljiški gospodarji potrebujejo delavcev, država, dežela in občina potrebujejo davkoplačevalcev. Vsi ti niso prav nič radi slišali, ako se je delavcem svetovalo, da naj se ne množe preveč. Rimsko-katoliška cerkev je proklela kot smrten greh, kar so nasledniki Malthusovi ljudem priporočali in raz stotero prižnic pridiguje njena duhovščina proti nauku svojega angleškega bratca v Kristusu.

Ali četudi vladajoči razredi naše dobe Malthusovega nauka ne ljubijo, pa se vendar od časa do časa zatekajo k njemu včasih odkrito, včasih prikrito. Kolikorkrat se delavci proti svoji bedi puntajo, čujemo staro pesem, da je pač žalobog tako urejeno, da morajo milioni stradati, ker na mizi prirode žal, ni živeža za vse. Sicer se malo pojadikuje, da ni drugače; da je nad vse škoda, da si vsak delavec ne more privoščiti koščka mesa. Ali je že tako, da je v naši deželi premalo mesa, iz inozemstva pa tudi nobenega ne moremo naročiti, ker da je živina celega sveta okužena. Torej moramo bedo in revščino potrpežljivo prenašati; je pač enkrat tako, da narava sama nima dovolj kruha, ne mesa in ne mleka, da bi nas preživljala. Samo zločinski socialno-demokratski „hujskači“ zamorejo ljudstvu utepati v glavo ravno tako zločinsko misel, da bi se dala tudi proti bedi najti primerna sredstva. Kdor hoče govoriti resnico, mora priznati, da sta beda in revščina neizpremenljiva in neizogibna usoda za veliko večino ljudi.

Ali če delavci niso verovali Malthusovim naukom, potem pa državnikom našega časa šele prav ne bodo verjeli. Kajti v teh sto letih, ki so pretekla od tistega časa, je postal svet čisto drugačen, kakor je bil takrat. Lažje nego kdaj poprej je raztrgati krinko laži, ki si z njo sebičnost vladajočih razredov zakriva svojo nagoto.

Celo zgodovino zadnjega stoletja tvorijo zmage človeštva, zmage človeškega duha, nad naravo. V resnici je človeštvo danes v vsakem pogledu neskončno bogatejše nego kdaj poprej, bogatejše pred vsem na sredstvih, s katerimi si človeštvo ustvarja bogastvo.

Človek si je podjarmil prirodne sile ter jih postavil v svojo službo. Zgodovina zadnjega sto-

letja nam kaže velikanski napredek na tehničnem polju: stroji vseh vrst so se neprestano izpopolnjevali, zlasti se je parni stroj razvil do nepričakovane popolnosti. Človek se je naučil prirodne sile napeljavati tja, koder jih potrebuje. Kakšna velikanska razlika je vendar med starimi tvornicami in današnjo, na najnovejših iznajdbah moderne tehnike slovečo industrijo! In kakor smo si podjarmili prirodne sile, tako si tudi prirodne snovi, prirodne tvarine pridobivamo v popolnejši in bogatejši obliki. Iz globočine zemlje nam stotisoči, opremljeni z najpopolnejšimi pomožnimi sredstvi, prinašajo rudo in premog. V veleobrtih sladkorne, pivovarniške in žganjarske industrije, v steklarskih, papirnih in porcelanskih tvornicah, v delavnicah, kjer se iz kislic delajo soli i. t. d., v vseh teh obratih se poslužujemo, oprti na nauke znanosti, kemičnih procesov v največjem obsegu. Pa tudi zemljo znamo danes vse drugače izkoriščati nego nekdanj. Znanost nas uči izbirati primerna semena in plemensko živino, znanost nas nadalje uči, da s primerno gnojitvijo in smotrenim obdelovanjem polja dovajamo zemlji novih redilnih snovi, znanost varuje našo živino tudi proti kužnim in drugim nevarnim boleznim. In tako nam ne primanjkuje ne prirodnih sil ne prirodnih snovi. Potem pa pripuščamo zopet prirodnim silam samim, da predelujejo prirodne snovi. Nebroj strojev je v naši službi, para nam goni mesto človeške roke stroj, para nas vozi mesto živali iz kraja v kraj. Železnice in paroplovba so omogočile šele dovažanje blaga v velikem, zblížale so medsebojno vse dežele ter stvorile iz celega sveta mogočno gospodarsko skupino. Danes dobivamo žito iz Amerike in iz Sibirije, iz Indije in iz Egipta, volno in kožo iz Avstralije in Južne Afrike, bombaževino iz daljnih dežel onkraj oceana. Nikoli ni bila priroda človeku toli pokorna, nikoli ga ni toli bogato obdarovala kakor v današnjih časih! Resnično, duhovniškemu nauku, da je priroda kriva človeške bede, se bo danes še težje verjelo nego kdaj poprej.

Sužnji se dramijo.

Skozi stoletja in stoletja je delavstvo celega sveta nosilo na svojih plečih jarem suženjstva sedaj v tej, sedaj v oni obliki. Življenje, ki ga je živelo delavstvo, je bilo življenje tovarne, živine, ki pod svojo pezo nemo stopa po odkazani poti in ne more niti razmišljati o tem mora li ravno tako biti ali bi morda moglo biti drugače. Delavski razred je vzdrževal in prenašal na svojih suženjskih plečih pezo cele človeške civilizacije; ako pa so mu pod težo bremena bile od časa do časa opešale moči pa je gotovo občutil težki bič gospodarja.

Delavstvo je te razmere navadno prenašalo s topo potrpežljivostjo. Bili so sicer časi, ko ga je beda tu in tam tirala do obupnih korakov na obupne poskuse, da si popravi neznočni položaj. No, taki poskusi so bili samo izliv obupa brez jasno začrtanega cilja in niso merili na to, da bi zlo, ki tišči delavski razred k tlom v korenini uničilo. In zategadelj so vsa taka nezavedna gibanja ostala brezuspešna in so rodila samo to, da je jarem suženjstva še jače pritiskal na potlačene, da se je bič gospodujočega razreda še globlje zasekaval v meso tlačanih.

No, prišel je čas, ko se je začela buditi delavska zavest. Delavstvo je jelo vsaj do gotove meje pojmiti krivice, koje počenjajo na njem oni, ki so si prilastili pravico, da gospodujejo nad milioni proletarcev in sami uživajo tista bogatstva ki ga ustvarjajo drugi. Delavski boji se vodijo danes bolj zavedno. Pri stavkah, vsaj pri bolj obsežnih in znamenitejših stavkah se bolj in bolj lahko opaža, da imajo delavci nekaj višjega v mislih, nego enostavno povišanje plače ali boljše delovne pogoje. Težnja za odpravo mezdne suženjstva in za uničevanjem vlade kapitala nad delom prihaja vsak dan do jasnejšega izraza.

Bili so časi in ni še dolgo od tega, ko se je maso delavstva s polnim pravom moglo nazivljati maso sužnjev. Danes pa je nekaj povsem navadnega, da se delavci sami tako nazivljajo. Uvideli so končno, da je njihov položaj v resnici suženjski in to spoznanje je ono, kar moramo pozdravljati kot prvi predznak boljše bodočnosti delavskega razreda. To spoznanje pomeni, da bo boj delavskega razreda, ki gre za tem, da iz de-

lavca-sužnja napravi človeka, odločen in da bo ta boj rodil znamenite posledice. Ta boj se more končati samo s popolno propadjo kapitalistične uredbe in dovesti mora do novih razmer, v katerih se bo delavski razred dvignil do položaja, ki mu gre in pripada kot najvažnejšemu faktorju v razvoju civilizacije.

Socialistični nauk je ona luč, ki vodi delavstvo iz mraka ter ga dovaja do zavesti da tvorijo delavci en razred z enakimi interesi, ki so nasprotni interesom izkoriščevalnega kapitalističnega razreda. Socialistično gibanje je tista sila, ki bo naposled odpravila razrede in dovedla do ekonomske ravnopravnosti — do socializma.

V vseh deželah sveta obračajo delavci vedno večjo pozornost na to, da si osvoje kapitalistično državo. Oni uvidevajo, da je država najjača obramba kapitalistične lastnine. V državi vidijo povsem upravičeno sredstvo, ki si z njega pomočjo kapitalisti vzdržujejo lastnino nad proizvajalnimi sredstvi in potemtakem tudi moč, da vladajo in izrabljajo delavski razred.

Stremljenje delavskega razreda, da si osvoji državo in da se posluži njene organizirane sile, da se otresejo verig mezdne suženjstva z odpravo kapitalistične lastnine — to je posledica tega, da se proletarijat probuja. Boj med delavskim in kapitalističnim razredom postaja vedno hujši. Delavski razred mora, ako resnično hoče svojo osvoboditev, bojevati in dobojevati ta boj in rešil bo s tem tudi vprašanje, kako se upravlja z blagodatmi zemlje in s proizvajalnimi sredstvi, da se omogoči razvoj zdravejši in višji civilizaciji.

Današnja kapitalistična civilizacija je trhla skoz in skoz. Kronika dnevnih dogodkov ni nič drugega nego ogavna povest zločinov, korupcije, nasilja in pokvarjenosti. Civilizacija, ki temelji na suženjstvu, se ne more dvigniti nad razmere, ki so jo ustvarile. Naloga delavskega razreda je, da zdrobi svoje verige, da preobrazi svet ter omogoči na njem srečnejše in zadovoljnejše človečanstvo.

Čete probujenih in zavednih proletarcev se množe dan za dnevom. V vseh deželah sveta postaja socialistično gibanje od dne do dne jače in nikakšna sila ga ne more več uničiti ali ovirati na poti napredka. Delavstvo se dramijo in pristopa k izvrševanju svoje velike naloge. Z gospodarskim in političnim bojem bodo delavci strli sistem mezdne suženjstva — vrgli raz sebe jarem kapitala.

Sužnji se dramijo... stopajo v boj. Pridružimo se i mi temu boju, organizirajmo se! Pripomožimo s tem, da napoči dan osvoboditve čim prej!

Prijatelji in sovražniki.

(Dopis.)

Dostikrat v političnem življenju prihajajo časi, ko se meščanski političarji, čeravno so že po razredu delavstvu vedno nasprotni, temu poslednjemu prilizujejo. Najlažje se to opazuje, kadar se približujejo kakšne volitve, naj si bo v kakršnkoli zastop. Takrat se hvalijo delavci tudi po najbolj zagrizenih meščanskih in kapitalističnih listih. Po navadi se dogaja to seveda le takrat, kadar se delavce potrebuje, kadar delavci odločujejo s svojimi glasovi. Hvali se jih tudi takrat, če jih potrebuje kakšna meščanska stranka proti drugi, politično nasprotni meščanski stranki. Saj smo že doživeli slovenski delavci pri raznih ožjih volitvah, da sta se skušala slovenska meščanska lista, „Slovenski Narod“ in „Slovenec“, kateri bi znal bolj imenitno hvaliti slovenske delavce, kadar so odločevali pri ožji volitvi med kandidatoma obeh meščanskih strank. Po volitvah, v časih, ko se delavskih glasov ne potrebuje, pa rogovilijo razni liberalni in klerikalni rogovileži po gostilnah, kavarnah, da, tudi v javnih zastopih proti delavcem, iz njih prilizjenih ust lete psovke razne vrste, celo z „mularijo“ z „raztrganci“ se jih je že dostikrat obkladalo. Ravnotako se obnaša meščansko časopisje. Vse te meščanske demagogije bode le takrat konec, kadar bo delavstvo meščanske političarje dovolj poznalo.

Dokler delavstvo ne čita delavskega časopisja, se ne more poučiti, kako sramotno se obnašajo meščanski zastopniki v raznih zastopih od državnega zbora pa dol do občinskega od-

bora napram delavstvu. Iz meščanskega časopisja seveda delavci tega ne zvedo, ker po navadi o vsem tem raje molči in skuša delavstvo s prilizjenimi besedami od pravega boja proti izkoriščevalcem odvrčati. Stremljenje meščanskega časopisja in njih strank je, delavstvo razdvojiti v več taborov. Napraviti prepir med delavstvom samim. Kjerkoli se jim je še to posrečilo, je bila posledica ta, da so strokovne organizacije začele pešati, da je vpliv organizacije postal slabši, plače so se začele trgati. Ako hoče delavstvo, tako tudi rudarji, da bo naša prihodnost drugačna, da postanejo naši boji bolj uspešni, potem je nujno potrebno, da se strokovno in politično organizirajo, čitajo politično in strokovno časopisje delavske stranke in ne poslušajo pri raznih volilnih manevrih niti klerikalnih niti liberalnih mogotcev, ki obrekujejo socialno-demokratske zaupnike in jih love v svoje politične mreže, da potem v političnih zastopih v korist svojega razreda delujejo in delavskim interesom nasprotujejo. Zato pa, rudar, zavrnij vsakega političnega nasprotnika, ako se ti prilizuje pri kakšnih volitvah najsibovta ali oni zastop in voli samo od tvoje razredne stranke postavljene kandidate!

Primerjalna tabela, kakšne so bile cene živilom začetkom septembra 1910. in začetkom septembra 1911.

Meso.	1910.		1911.	
	vinarjev pri kilogramu:			
	od	do	od	do
Goveje meso, prednje	100	190	140	200
zadnji del	120	230	160	240
telečje meso	120	280	140	240
ovčje meso	90	160	120	160
svinjsko meso	140	260	160	300
konjsko meso	72	112	80	112
Divjačina in kuretina.				
Jelenovo meso	100	140	100	140
srnsko meso (srna)	120	180		
1 zajec	300	500	240	420
1 pulard	240	360	260	360
1 raca	320	700	280	600
1 gos	540	1200	600	1000
Druga živila				
pšenični gris	36	48	36	44
„ moka 0	36	48	36	44
„ „ I.	34	40	34	40
„ „ II.	32	38	32	40
„ „ III.	20	32	24	36
Mešan bel kruh	29.1	47.9	25	41.9
mešan črn kruh	27.1	47.9	24.2	40.1
črn kruh	28.5	38.2	23.3	33.4
kava nežgana	220	500	240	560
„ žgana	280	520	320	600
sladkor	88	96	90	104
grah, cel	36	56	40	80
leča	28	72	32	70
bob	24	60	48	60
ješpranj	32	80	48	72
krompir, okrogli	10	20	12	16
goveja mast	240	340	220	320
svinjska mast	186	210	184	216
špeh	172	200	176	208
surovo maslo	200	354	220	460
		po en liter		
mleko	26	32	20	32
smetana		80	80	120

Organizacija podjetnikov.

(Konec.)

Pri delih za industrijski kataster se opozarja na zvišanje prispevkov, ki so omogočili predelanje katastra. Pri notranjih pisarniških delih se omenja, da se je v letu 1910 rešilo 22.138 pisarniških del poleg raznovrstnih brošur, izjav, vlog na ministrstvo in drugih raznovrstnih pisarniških del. K temu pridejo še ustmeni razgovori, konference, seje in splošna pisarniška dela. Tu se vidi, da razvija glavno vodstvo vsaj z ozirom na množino zelo važno delovanje, ki zasluži vso pozornost strokovnih organizacij. Glavno vodstvo pa ne zastopa samo splošnih koristi delodajalcev, ampak opravlja tudi vsa organizacijska dela za posamezne stroke, ako še nimajo svojega tajnika

in same to žele. Glavno vodstvo pravi v svojem poročilu, da so bila vsa njegova posredovanja vspešna; poudarja, da je pogosto posredovalo zaradi varstva delavoljnih pri okrajnih glavarstvih, namestništvih in ministrstvih.

Zlasti zanimiv pa je pregled organizacijskih del. Ob času glavnega zborovanja, v začetku pomladi 1911 je bilo združenih v glavnem vodstvu 41 zvez. Tekom leta so se pridružile: avstrijska rudokopna in topilniška družba, avstrijska alpska montanska družba, centralna zveza avstrijskih pivovarn in društvo malčnih fabrikatov. Izključeno je društvo tkalnih podjetnikov v Hebu. Strokovna skupina strojnih in kovinarskih tvorničarjev v zvezi avstrijskih industrijcev se je spojila z dunajsko industrijsko zvezo.

Glavnemu vodstvu pripada torej 42 zvez in sicer:

1. Društvo industrijcev za volno, Moravsko, Brno;
2. Društvo avstro-ogrskih industrijcev, Dunaj;
3. Sekcija Aussig zveze avstrijskih industrijcev, Aussig;
4. Društvo avstro-ogrskih tvorničarjev za papir, Dunaj;
5. Sekcije Dunaj zveze avstrijskih industrijcev, Dunaj;
6. Severnomoravska-šlezka industrijska zveza, Witkovic;
7. Varstvena zveza nižjeavstrijskih pivaren, Dunaj;
8. Dunajska industrijska zveza, Dunaj;
9. Zveza delodajalcev avstrijske svilne industrije, Dunaj;
10. Zveza Neunkirchen, Dunaj;
11. Sekcija Koroške zveze avstrijskih industrijcev, Celovec;
12. Sekcija Mährisch-Schönberg zveze avstrijskih industrijcev, Mährisch-Schönberg;
13. Društvo industrijcev v Iglavi in okolici, Iglava;
14. Sekcija Mostec zveze avstrijskih industrijcev, Mostec;
15. Zveza ternih in asfaltnih industrijcev, Dunaj;
16. Sekcija Sternberg zveze avstrijskih industrijcev, Sternberg;
17. Sekcija Praga zveze avstrijskih industrijcev, Praga;
18. Zveze severno-čeških industrijcev, Linc;
19. Podružnica Stockerau zveze avstrijskih industrijcev, Stockerau;
20. Sekcija Linc zveze avstrijskih industrijcev, Linc;
21. Sekcija Tečen zveze avstrijskih industrijcev, Tečen;
22. Društvo bombažnih tvorničarjev v Avstriji, Dunaj;
23. Sekcija Brno zveze avstrijskih industrijcev, Brno;
24. Sekcija Gorica zveze avstrijskih industrijcev, Gorica;
25. Sekcija Vorarlberg zveze avstrijskih industrijcev, Dornbirn;
26. Zveza strojnih in kovinarskih tovarov in livaren železa Moravske in Šlezije, Brno;
27. Osrednja zveza avstrijskih izdelovalnic kos, srpov in slamarezov, Linz;
28. Zveza industricev v Bielitz-Biala in okolici, Bielitz;
29. Sekcija Šent Pölten zveze avstrijskih industrijcev, St. Pölten;
30. Sekcija Salzburg zveze avstrijskih industrijcev, Salzburg;
31. Skupina tvorničarjev kovanih gumbov, Dunaj;
32. Sekcija Štajerske zveze avstrijskih industrijcev, Gradec;
33. Društvo tvorničarjev čokolade in cukrenega blaga, Dunaj;
34. Društvo industrijcev za železo in kovinsko blago Severne Češke, Teplice;
35. Varstvena zveza alpskih pivovaren, Gradec;
36. Sekcija Plzenj zveze avstrijskih industrijcev, Plzenj;
37. Praška železindustrijska družba, Dunaj;
38. Sekcija Gorenjske zveze avstrijskih industrijcev, Ljubljana;
39. Centralna zveza avstr. pivovaren Linc;
40. Avstrijska rudniška in topilniška družba, Dunaj;

41. Avstrijska alpska montanska družba, Dunaj;

42. Društvo avstrijskih malčnih fabrikatov, Dunaj.

Glavno vodstvo obravnava sedaj o pristopu z društvom Keramijskih industrijcev, z državno zvezo tiskaren in s sekcijo vzhodna Češka zveza avstrijskih industrijcev. Vse te zveze bodo najbrže že tekom leta pristopile k glavnemu vodstvu. Pričakuje se tudi pristop zveze delodajalcev v Freundenthalu in okolici ter zveze v Budjejevicah. Nadalje se bo nanovo organizirala zveza delodajalcev v Cvitavi in okolici.

Torej vidimo, da imajo podjetniške organizacije mnogo organizacijske vneme. Njih stremenje je, da vse strnejo v organizacijo, kar spada vanjo. Povsod vidimo zastopnike glavnega urada agitirati, njega govorniki prihajajo na vsa zborovanja in govore za združitev podjetnikov.

Zelo značilno je v tem poročilo, ki pravzaprav ni določeno za javnost, poglavje, ki je naslovljeno „Vplivanje na pravosodstvo“. Iz poglavja posnemamo, da glavni urad pozorno zasleduje vse pravosodstvo in znanstvo. Zbrane izkušnje so na razpolago posamnim industrijcem, oziroma njih zvežam in pravnim zastopnikom v vseh sporovih zaradi kršenja pogodbe, zaradi delavne knjižice, pri tožbah zaradi prestopka koalicijske postave in podobnih sporih z delavci. V poglavju so navedeni nasveti, kako se naj podjetnik ravna pri tožbah zaradi črnih list. Razen tega je glavni urad dajal še razne druge nasvete podjetnikom, da so oškodovali delavce.

Seveda ne moremo povzeti vsega iz tega prezanimivega poglavja „Vplivanje na postavodajo“. Sicer poročilo samo ne objavi vsega, kar bi spadalo sem. kajti marsikaj se zgodi, kar sme vedeti le najoži krog gospodov izkoriščevalcev... Iz poglavja „Vplivanje na postavodajo“ veje popolno zadovoljstvo z vlado in justičnim ministrom dr. Hohenburgerjem, ki hočejo koalicijsko pravico delavstva občutno poslabšati. Ostrejša obsodba pač ne more zadeti vlade kakor jo zadene s to hvalo podjetniških hujskačev.

Poročilo z zadovoljstvom omenja, kako je delavstvu sovražna meščanska večina v parlamentu pokopala socialo demokratični predlog o odpravi delavne knjižice. Nadalje se peča s socialno politiko in se pri tem ne zadovoljuje le z oviranjem dela socialističnih poslancev, ampak spekulira tudi na to, kako bi povzročila razne postave delavstvu v škodo. Iz teh podjetniških nakan se jasno vidi, kako nujno potrebno je, da zasledujejo strokovne delavske organizacije delovanje podjetniških zvez.

Zadnje poglavje poročila se peča z informativnim delovanjem glavnega urada, ki je bilo nadvse živahno. Glavni urad je dajal posamnim organizacijam nasvete za izpopolnjevanje organizacije. Poročilo konča z naslednjimi besedami: „Tudi napram državnim oblastim je moralo informativno delovanje glavnega urada često zavzeti stališče. Zlasti z ozirom na jako nevarne koncesije tobačnih tovarov glede na skrajšanje delavnega časa in druge ugodnosti.“ Tudi z ozirom na nabiranje delavcev iz zasebnih podjetij za državna podjetja je poslal glavni urad posebno vlogo na finančno ministrstvo. Kadar začetijo podjetniki, da je prizadet njih lastni žep, tedaj je konec njih patriotizma, potem pa še zamerijo delavcem, ako hočejo dobiti toliko, da bi vsaj pošteno živeli.

Tako vidimo, kako se združujejo podjetniki in večajo svoje moči. Neprenehoma se trudijo, da bi spravili vse delodajalce v svojo organizacijo, ako ne iz lepa, pa iz grda. In na vse strani skušajo vplivati, da bi pripomogli podjetnikom do vspeha. Na zakonodajo, na upravo, celo na pravosodstvo vplivajo, povsod razpletajo niti internacionalizma in na svoj internacionalizem so ponosni. Podjetniki so se naučili od nas organizirati se. Bili so časi, ko smo bili mi močnejši v vsakem oziru. Zdaj pa si moramo priznati, da nas je podjetništvo v marsikakem oziru prekosilo. Videli smo, s kakim ognjem grede podjetniki na delo, kako skušajo povsod uveljaviti svoj vpliv. Njih vnema naj nam bo v izpodbudo. Zdaj ko poznamo neumorno delovanje podjetništva, glejmo, da postavimo temu nasproti neumorno delovanje delavstva, ki naj se izraža v okrepljenju naše strokovne organizacije!

Koliko članov si pridobil svoji strokovni organizaciji?

Na gornje vprašanje odgovarja glasilo bavarskih železničarjev z naslednjimi, tudi za naše organizirane rudarje zanimivimi izjavami:

Kaj še nobenega? Niti enega ne? Ampak premisli, kaj bi bilo, ako bi bili vsi tako malobrižni, kakor si ti! Često si že slišal: „Čim močnejši smo, tem mogočnejši smo“, in gotovo si trdno uverjen, da to ni nikaka fraza. In navzlic temu nič ne pomagaš okrepiti organizacije?

A tako, ti meniš, za to so v prvi vrsti organizacijska zborovanja, da skrbe za potrebno agitacijo in za pridobivanje novih članov. Toda, dragi prijatelj, naša društvena zborovanja imajo v prvi vrsti namen, da pouče člane o razmerah v organizaciji, da jim razjasnjujejo vsa nova vprašanja, ki se tičejo delavskih koristi, nadalje imamo društvena zborovanja zategadelj, da obravnavamo o strokovnih razmerah, da slišimo razne želje in pritožbe, da se posvetujemo o predlogih i. t. d., kratkomo, da rešimo vse to, kar koristi organizaciji in njenim članom. Kolikrat se dogodi, da v takih zborovanjih ni noben neorganiziran delavec prisoten, ki bi ga lahko pridobili. Iz tega spoznaš, da se glavna agitacija in propaganda ne more delati na zborovanju samem, zlasti izključno na zborovanju, ampak predvsem izven zborovanja in lahko si prepričan, da smo pridobili največ članov z majhno agitacijo izven zborovanj.

Ti misliš, da nimaš nikakega talenta za pridobivanje novih članov? Toda nikdo izmed nas še ni prišel s takim talentom na svet. Prepričan pa tudi moraš biti, da nam ni treba članov loviti tako kakor lovi ribič s trnkom ribe — ampak mi pridobivamo člane s stvarnimi, poštenimi dokazi.

Kdor hoče biti bojevnik, se mora bojevanju priučiti. Na zborovanjih si mora prisvojiti vednosti in izobrazbe, potem bo prišel agitacijski talent sam od sebe, ne da bi sam opazil. Kdor si je enkrat na jasnem o štirih glavnih vprašanjih: „Kaj je organizacija? Kateri namen ima? Kaj je že dosegla? Katere naloge ima za bodočnost?“ Kdor si je na jasnem o teh vprašanjih, temu ne bo prav nič težko, pridobiti novih članov.

Torej vidiš, dragi prijatelj, da ti prav tako lahko pridobiš novih članov organizaciji, kakor so to storili že mnogi tvoji tovariši. Da si moral priznati, da si doslej to dolžnost — zakaj to je sveta dolžnost — zanemarjal, je žalostno, toda pokazal si vsaj, da si odkritosrčen in odkritosrčne ljudi imamo vedno radi. Nikar torej ne vzemi za zlo, ako smo tudi mi odkritosrčni in ti nujno polagamo na srce: „Pojdi in poboljšaj se!“ Znano ti je, da še na tisoče naših tovarišev ni organiziranih, izmed katerih jih lahko največji del pridobimo, ako se stvari prav poprimemo.

Tudi v tvoji najbližji bližini so brezbrizni delavci. Poskusi, ali ne moreš enega ali drugega pridobiti. Videl boš, da gre često lažje, kakor si misliš, samo dobre volje je treba. Ali obljudiš, da boš to storil?

No vendar, saj sem vedel, da se nisem varal o tebi, treba je bilo samo malce podrezati, da smo te zdramili k agitacijskemu delu. Veseli me, da se nisem varal v svojem pričakovanju! Torej pogumno in nezamudno na delo. Kdor dobro začne, je že polovico dela opravil!

Strokovni pregled.

s 170 milijonov mark plače manj. Kakor poroča naš bratski list „Bergarbeiterzeitung“, so pruski rudarji od 1. četrletja 1908 do vštete 2. četrletja 1911, torej v treh in pol letih izgubili vsled reduciranja njih plač 170,808,942 mark. V to vsoto niso niti vštete izgube vsled praznovanja. Samo v enem revirju so se plače povišale, povsod drugod so šle nazaj, in sicer močno nazaj; v ruhrskem revirju na šihl za 33 fenikov (6,6 odst.), v zgornji Šleziji za 9 fenikov na šihl (25 odst.), v spodnji Šleziji za 12 fenikov (3,5 odst.), v okrožju Saare za 6 fenikov (1,4 odst.), v achenskem revirju za 13 fenikov (28 odst.), v revirju za rjavi premog Halle za 1 fenik (0,3 odst.), v siegenskem rudniku za rude za 43 fenikov (99 odst.), v rudniku Nassau za 29 fenikov (79 odst.). V petero okrožjih so plače manjše kakor so bile v prejšnjem četrletju. In to ob sedanjih neznosni druginji. Kapitalizem je pač povsod enak!

Razne stvari.

r Argentinja. Ker naši agrarci oziroma klerikalci razširjajo o Argentini in o argentinskem mesu najrazličnejše laži, naj navedemo s drugom nekaj podatkov, ki jih je argentinska vlada objavila lani povodom stoletnice argentinske republike, da si na podlagi teh podatkov stvorijo približno sliko o Argentini, ki je postala za avstrijsko ljudstvo toli aktualna. Velikost argentinske države si lahko predstavljamo, ako primerjamo sledeče številke:

Avstro-Ogrska	676.545 km**)
Nemčija	540.777 "
Francija	536.464 "
Švedska	447.864 "
Norveška	322.897 "
Italija	286.682 "
Švica	41.324 "
Danska	40.384 "
Holandska	33.000 "
Belgija	19.456 "

Skupaj 2.955.483 km²

Republika Argentinja 2.950.700 "

Na tej velikanski ploščini, ki odgovarja najobljudenejšim deželam našega kontinenta, biva samo 6.484.000 ljudi, od teh ima glavno mesto Buenos-Aires samo 1.190.000 prebivalcev. Gotovo bo vsakemu jasno, da vleče tako velika in priznana rodovitna dežela svoje glavne dohodke iz poljedelstva in živinoreje. Ker pa majhno število prebivalcev naravno ne more toliko konsumirati, se produkti poljedelstva in živinoreje izvažajo v inozemstvo. Kako brezmiselnost so laži agrarcev, ki trdijo zlasti, da bi se po uvozu nekoliko tisoč ton argentinskega mesa k nam stanje argentinske živine toli poslabšalo in znižalo, da se nadaljni uvoz vsled zvišanih cen za nas ne bi več rentiral, se pa najlepše razvidi iz tega, da se pase na velikanskih pašnikih Argentije okroglo 29.000.000 gov. živ., 7.500.000 konj in 67.200.000 ovac. Ako sedaj pomislimo, da znaša povprečna teža tam zaklane govede 700 kilogramov, potem si lahko preračunamo, kakšnega eksporta je ta dežela zmožna, zaeno pa nam te številke razodevajo vso impertinentnost agrarnih oderuhov, ki ubogo ljudstvo slepijo, da Argentinja ne bi bila v stanu, da bi nas trajno oskrbovala s cenenim in dobrim mesom. Naše sodružice, rudarske žene, ki kupujejo meso, bo brezdvomno zanimalo, da je pripovedovala pred kratkim žena nekega zidarja iz Rosaria (mesto v Argentini), da kupi tam najboljšo pljučno pečenko (Lungenbraten) za 42 vinarjev, ledično pečenko (Nierenbraten) za 46 vin., kg. govejega mesa po 36 v., ovčjega mesa pa po 24 vin., pri tem pa so plače v Argentini znatno večje nego so bile kdaj pri nas, in višje nego bodo pri nas v doglednem času.

r Rudniška katastrofa na Francoskem. Dne 18. oktobra se je dogodila v premogovniku Saint-Etienne velika eksplozija razstrelilnih plinov, ki je zahtevala žalibog mnogo več žrtev, kakor se je mislilo v prvem hipu. Katastrofa se je dogodila kmalu po menjavanju šihta. Ob času nezgode je bilo v jami nad 100 delavcev. Uvedla se je takoj rešilna akcija, ki je spravila 26 mrtvecev na dan. Med njimi je bil tudi inženir, ki se je pripeljal kratko pred eksplozijo v jamo, da bi prevzel vodstvo obrata. Več kakor trideset rudarjev so nezavestnih spravili iz rudnika. Prenesli so jih v bolnico, kjer so jih zopet zbudili k zavesti. Ob vходу v rov je stala velika množica ljudi, večinoma otroci in ženske, ki so iskali svoje sorodnike. Odigrali so se prizori, ki so trgali srce. Upajo, da ohranijo pri življenju rudarje, ki so oboleli na znakih zastrupljenja, tako da se število žrtev ne bo povečalo. Nadalje poročajo: Ob času eksplozije je bilo v jami 30 rudarjev. Dva izmed njih so spravili na dan s strahovitimi opeklinami. Proti štirim se je peljal v jamo rudniški ravnatelj s šest inženirji in z rešilnim oddelkom 30 mož. Okolo polnoči so našli 26 žrtev katastrofe. O vzrokih nezgode so dali inženirji časnikarskim poročevalcem naslednja pojasnila: Mesto nesreče se nahaja 550 metrov pod zemljo. Saint Etiennske jame se pozidavajo od spodaj navzgor in posledica tega je, da se med premogom in kamenito streho napravijo votline, kjer se nabirajo plini. Množina plinov pa se je povečala vsled ognja, ki je izbruhnil v jami. Katastrofa bi gotovo ne bila tako velika, ako bi mogli pravočasno zazidati kraje, kjer je izbruhnil ogenj. Žal, da to ni bilo mogoče zaradi težkega dela.

r Rudarska očesna bolezen. Takozvani nastagnus je posebne vrste bolezen, ki se javlja v nervoznem gibanju očesa in je zelo razširjena. Časi je ta bolezen že prirojena, časih se pojavi v prvih mesecih človekovega življenja. Največkrat pa si pokvarijo s to boleznijo oči rudarji, ki morajo delati v temi ali pa ob nezadostni razsvetljavi. Očesno tresenje sicer samo po sebi ni nevarno, pač pa lahko povzroči nezgode, ker oko vsled bolezni ne more posameznih predmetov dobro opaziti in natančno ogledati. Najčešče se pojavi bolezen pri kopačih, ki morajo skoraj ves

*) km² pomeni kvadratni kilometer.

čas delati sključen. Pri tem morajo večkrat sukati oči. Sprva je očesna bolezen samo začasna bolezen, ki mine. Lahko pa postane trajna bolezen, ki niti tedaj ne mine, kadar oči gledajo naravnost ali k tlom. Nadalje se lahko pridruži tudi tresenje obrvi in tresenje vse glave. K sreči ta bolezen ne napade vseh rudarjev, ker se krepak organizem pogosto privadi težkemu in zdravstveno nevarnemu delu.

r Socialistično gibanje med črncl v Ameriki. Med črncl v Čikagu se širi in jači od dne do dne socialistično gibanje. V zadnjem času so ti socialisti sklenili, da vstanove posebne socialistične organizacije v predmestjih, koder črncl stanujejo. Pred kratkim so na južni strani tudi že ustanovili organizacijo, ki šteje 85 članov. Na vogalu 30. ulice in State ulice se obdržava vsak večer socialističen shod črncev.

r Mladinsko gibanje v avstrijski nemški socialni demokraciji. Vedno bolj prodira mnenje, da moramo zasejati med delavsko mladino čilo gibanje, bi bo temeljilo na podlagi razrednosti. Meščanske stranke se jako trudijo, da bi zvodile mladino v svoje vrste, kajti povsem resnično je, da je bodočnost tistega, ki ima mladino. Pa tudi pozneje bi bilo delo zelo olajšano, ako že v mladino vcepimo razredno zavednost. Nemški sodrugi imajo že čvrsto mladinsko gibanje, ki lepo napreduje. Nemška mladinska organizacija šteje 8558 rednih in 584 podpornih (ženskih) članov; največ organizirane mladine je na Češkem (4659) in na Nižjem Avstrijskem (2569). Obenem strokovno organiziranih je 1547 članov, v letu 1910 jih je prestopilo v strokovno organizacijo 637. Izmed članov je 3796 vajencev, 1797 pomočnikov in 2750 pomožnih delavcev, 3284 članov je starih 14 do 16 let; 3092 17 do 19 let, 1388 članov 19 do 21 let, čez 21 let pa 614. Fluktuacija je v mladinskih organizacijah velika. Skoro ena tretjina prestopi iz mladinske organizacije v strokovno, kadar dovrše po pravih določeno starost. Dohodkov so imele mladinske organizacije v letu 1910 čez 22.000 kron, izdatkov čez 21.000 kron. Vsekako se gibanje nemške delavske mladine lepo razvija. Kaj pa slovenska mladina? Tudi pri nas se je začelo v zadnjem času obračati v tem oziru na bolje, ustanovila se je v nekaterih krajih mladinska organizacija. Toda treba je spraviti vse gibanje v živahnejši tok. V ta namen moramo skrbeti, da bo imela mladina poleg razredne izobraženosti tudi dovolj razvedrila, kajti mladi ljudje so radi veseli. Petje, glasba, dramatične predstave, telovadba, izleti: na vse to se moramo ozirati pri našem mladinskem gibanju. Naše geslo mora biti: Dajmo delavski mladini resne razredne izobrazbe, dajmo pa ji tudi dovolj zdrave zabave in razvedrila!

Občno konsumno društvo v Zagorju

prodaja specerijsko in manufakturno blago po najnižjih tržnih cenah, daje koncem vsacega leta še dividende članom, član lahko postane vsak. Vstopnina 2 kroni, delež 40 kron, ki se ga lahko plača po obrokih.

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastonj in franko.

Proda se vinograd, sadni vrt in zidana klet.

Po jako ugodni ceni se proda pri svetem Križu pri Litiji vinograd, sadni vrt in zidana klet, iz katere se lahko z malimi stroški napravi malo stanovanje. Več se poizve pri upravi „Rudarja“.

Popravek.

V zadnji številki se nam je urinilo par neljubih pomet. V dopisu iz Zagorja je bilo rečeno: . . . upokojeni in v Grabnu pri Savi stanujoči rudarji i. t. d. Ta stavek bi se moral glasiti: . . . smeli upokojeni rudarji in drugi reveži v grabnu pri Savi pobirati premag i. t. d. — Mesto Brudič bi moralo biti Brundič. Tudi v poročilu o ženskem shodu je polno pogršk. V 39. vrstici od konca gor stoji: . . . „zmagovali smo“ v nasprotju z drugim stavkom: . . . ki bo zmagala. Uredništvo.

Konsumno društvo rudarjev v Hrastniku

priporoča

svojo bogato zalogo špecerijskega in manufakturnega blaga, kakor tudi čevlje za otroke in odrasle.

Vse po jako nizki ceni.

Delavci! Dolžnost Vaša je, da podpirate svoje podjetje. Član lahko postane vsak.

Izdelovanje drož.

Edina narodna tvrdka te stroke opremljena z najnovejšimi stroji. Gospode pekarje, molarje in trgovce vabim, da poskusijo drože domačega izdelka. Od štirih kilogramov naprej pošiljam po pošti franko.

Prva ljubljanska izdelovalnica žitnih drož.

Maks Zalokar, Ljubljana.

prijatelj moj,

Gre na vsako pot z menoj!

Ker se večkrat z njim krepčam, Vedno zdrav želodec imam!

Najboljše krepčilo želodeca!

Sladki in grenki.

Pazite na pristnost!

Posebno na kolodvorih!

Postavno varovano.

Josip Kremžar

Ljubljana

Gledališka stolba št. 3

izdeluje domači brinjevec, borovničev, hrušev in slivovo žganje ter vinski . . . tropinovec. . .

Priporoča svoje izdelke po najnižjih cenah. Postrežba točna!